

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkio

27.1.2016

valtiovarainministerio@vm.fi
kirjaamo@intermin.fi

VM139:00/2014

Tullin lausunto rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmän muistiosta

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä on tehnyt ehdotuksen nykyisen terrorismin rahoittamisen ja rahanpesun estämistä koskevan lainsäädännön korvaamiseksi uudella lainsäädännöllä. Uuden lainsäädännön tarkoituksena on muun muassa panna täytäntöön niin sanottu neljäs rahanpesudirektiivi ja maksajan tiedot –asetus. Lisäksi ehdotuksen tarkoituksena on ottaa huomioon FATF:n kansainväliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen suositukset.

Työryhmän muistiossa esitetyn mukaisesti sen valmistelussa on kuultu myös Tullia.

Tulli tukee ja kannattaa työryhmän ehdotuksia terrorismin rahoittamisen ja rahanpesun estämisen tehostamiseksi.

Yleistä

Pääosalla työryhmän ehdotuksista ei näytä olevan merkittävää vaikutusta Tullin toimintaan. Tullin velvoitteet lain soveltamisalalla olisivat pitkälti jo nykyisen lainsäädännön velvoitteiden kaltaisia. Tulli ei nykyisten eikä ehdotettujenkaan säännösten perusteella olisi lain tarkoittama valvontaviranomainen. Säädettyväksi ehdotetun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annettavan lain 7 luvun 6 §:n mukaan tullin rajavartio- vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen on huolehdittava siitä, että sen toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmitulleiden epäilyttävien seikkojen ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle. Tämäkin velvoite vastaa nykyisessä kumottavaksi ehdotettavassa lainsäädännössä olevaa velvoitetta, eikä Tullilla ole sen johdosta huomautettavaa.

Tulli ei myöskään minkään toimintonsa osalta ole ehdotettavan lainsäädännön tarkoittama ilmoitusvelvollinen.

Sen sijaan Tulli on jo nykyisen lainsäädännön perusteella toimivaltainen tutkimaan ja muilla toimenpiteillä torjumaan tullirikoksina käsiteltäviä rahanpesurikoksia.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

27.1.2016

Käytännössä Tullin toimintaan voi kuitenkin vaikuttaa *varojen* käsitteen laajennus lakiehdotus 1:n 7 luvun 5 § 4 momentissa. Sen mukaan varoilla tarkoitettaisiin nykyisen lainsäädännön mukaisten käteisvarojen ja siirtokelpoisten maksuvälineiden ohella myös muuta omaisuutta, joka on helposti muunnettavissa käteisvaroiksi. Työryhmän muistiossa mainitaan esimerkkeinä tällaisesta omaisuudesta, jolla voi olla rikollinen alkuperä, arvokkaat autot, kulta ja muu arvotavara. Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies voisi eräin edellytyksin silloin, kun Tulli itse ei suorita asiassa esitutkintaa, antaa tulliviranomaiselle määräyksen pidättää tällaisen irtaimen omaisuuden kymmenen arkipäivän ajaksi. Lukuun ottamatta varojen käsitettä koskevaa laajennusta, vastaa kyseinen määräyksenanto-oikeus nykyistä lainsäädäntöä. Tullilla ei ole tältä osin muuta huomauttamista ehdotuksen suhteen, kuin että autojen, veneiden ja muiden suurempien omaisuuksien säilyttämisestä Tullille aiheutuvat kustannukset tulisi huomioida ehdotuksen taloudellisissa vaikutuksissa.

Uudessa laissa painotetaan riskiarviointien merkitystä, joita laaditaan EU:n, kansallisella, valvontaviranomaisten ja ilmoitusvelvollisten tasolla. Uutena toimena rahanpesun valvontarekisteriin merkitään hallinnollisen seuraamukset joita valvontaviranomaiset voivat määrätä ilmoitusvelvollisille.

Ehdotuksessa uutta on myös edunsaajarekisteri, eli se, että kaupparekisteriin on jatkossa merkittävä omistajat ja tosiasialliset edunsaajat (yli 25 % omistajuus tai määräysvalta tai ylempään johtoon kuuluminen). Asiakkaan tunteminen on lain keskeinen velvoite jonka perusteena riskiarviota myös käytettävä. Vaikka tämä ei Tullia velvollisuutena koskekaan, näkee Tulli hyväksi sitä seurata ja poimia tarvittaessa sitä koskevat parhaat käytänteet.

Tullin oikeudesta saada tietoja rekistereistä

Tulli toteaa, että tullirikoksena käsiteltävää rahanpesun- tai terrorismin rahoittamisen estämistä, selvittämistä ja paljastamista varten on Tullilla on jo nykyisin oikeus saada tietoja rahanpesun selvittelykeskuksen pitämästä rahanpesurekisteristä. Kuten työryhmän muistiossa (s. 124) on todettu, kattaa ehdotettu ja myös nykyisessä lainsäädännössä 1.6.2015 lukien ollut tiedonsaantioikeus myös rahanpesun esirikosten torjunnan. Tullin kannalta tämä tarkoittaa tiedonsaantia niiden rahanpesun esirikosten torjuntaa varten, jotka sisältyvät rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 1 luvun 2 § 1 kohdassa tarkoitetun tullirikoksen määritelmän piiriin.

Tulli pitää tärkeänä, että asian jatkovalmistelussa tulisi huomioida, että rikostutkinta ja sen yhteydessä todettu rahanpesu muodostavat usein kokonaisuuden. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että rahanpesutiedot olisivat käytettävissä viranomaisissa mahdollisimman laajasti, jotta rahanpesurikosten selvittäminen ei vaikeutuisi. Rahanpesutietojen laajempi käyttäminen viranomaistoiminnassa tehostaisi siten viranomaisten toimintaa rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Tietojen laajempi käyttö voisi toteutuessaan selkeyttää myös rahavirtojen hahmottamista, edesauttaa harmaan talouden paljastamista ja antaa edellytykset puuttua tehokkaammin vilpillisessä mielessä toimivien tahojen menettelyihin.

Henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (639/2015) 13 §:ään olisi lisättävä säännös, joka oikeuttaisi Tullin saamaan tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla valvonta- ja rikostorjuntatoimintaansa varten aluehallintovirastoon perustettavaksi ehdotettavasta rahanpesun valvontarekisteristä.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

27.1.2016

Toisekseen, vastaava tiedonsaantioikeus tulisi säätää kaupparekisteriin ehdotetusta edunsaajarekisteristä. Se voitaisiin toteuttaa täydentämällä kaupparekisterin tiedonluovutusta koskevaa mainitun pykälän 1 momentin 4 kohtaa. Tiedot yritysten ja muiden yhteisöjen tosiasiallisista omistajista ja muista edunsaajista ovat keskeistä rikostorjunnallisissa toimenpiteissä tarvittavaa tietoa.

Lopuksi

Lopuksi Tulli haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kesäkuun 2015 alussa on tullut voimaan laki rikostorjunnasta Tullissa (623/2015). Laki on korvannut aiemmin tullilaissa olleet Tullin rikostorjuntatoimintaa koskevat säännökset. Siten aiemmin tullilaissa ollut tullirikoksen määritelmäkin, johon viitataan ainakin työryhmän muistion sivulla 130, on nykyään ensin mainitun lain 1 luvun 2 § 1 kohdassa. Rahanpesun osalta säännös on asiasisällöltään tullilaissa olleen määritelmän mukainen, vaikka kätkemis- tai rahanpesurikosta ei siinä suoranaisesti mainitakaan.

Samy Gardemeister
valvontajohtaja

Esko Hirvonen
valvontapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

